

PTA3-Development of tourist infrastructure in the town connecting monuments, sites and events through the revitalization of Marquet Square

1.1. Name of organisation compiling the information	Zhovkva Town Council
1.2. Contact name	Petro Vykhopen
1.3. Email address	info@zhovkva-rada.gov.ua
1.4. Name and address of building or site	Історична житлова забудова на пл. Вічевій у м. Жовква
Національний реєстр пам'яток архітектури ох. № 394/1, 394/2, 394/3, 394/4, 394/5, 394/6, 394/7, 394/8, 394/9, 394/10, 394/11, 714
1.5. Inventory reference number	житлові будинки
1.6. Building/Monument/Site type	Будівництво – 17 ст.
Реконструкція – 19 ст.
1.7. Main dates	Часткове знищення – 1941 р.
Реконструкція – 20-21 ст.ст.
1.8. Current use(s)	Житлові будинки із громадськими закладами

2. Короткий звіт

Після надання місту локаційного привілею на магдебурзькому праві 1603 року Жовква почала забудовуватися на основі регулярного плану – за прямокутно-прямолінійним принципом. Площа Ринок закладена на плані близькому до квадрату.

Центральна площа у давні часи була вигідним місцем для мешкання купців та торгівців. Ринкові кам'яниці зводили заможні міщани, не шкодуючи коштів на добрих будівничих.

Ринкова площа міста Жовква (зараз – площа Вічева) забудована двоповерхівками 17 століття. Тут знаходиться також Жовківський замок, костел Св.Лаврентія та міська Ратуша. Багатий архітектурний ансамбль площі, виконаний у стилі ренесансу, утворюють кам'яниці із високими дахами, підтінням та аттиковим завершенням. Обабіч замку до площі примикають оборонні стіни із казематами і дерев'яними бойовими галереями та дві міські брами — Звіринецька та Глинська.

Лише північну та східну сторони Ринку творила регулярна житлова забудова. Більшість ринкових кам'яниць зведені за подібними планувальними схемами (тридільні тритрактів), мають подібне архітектурне вирішення фасадів. Кам'яниці північного приринкового кварталу вирізняються підсіннями з триарковою аркадою кожна. Дві арки має єдина кам'яниця з підсінням східного кварталу. Перші поверхи кам'яниць переважно займали і займають крамниці. Кілька будинків мають аркадні галереї. Частину композиції площі втрачено у 1941. Недалеко від втраченого кварталу видно сліди археологічних розкопок, що виявили підвали колишніх споруд .

До нашого часу дійшло не багато інформації про власників та історію окремих кам'яниць. Зокрема, у XVII столітті будинок № 13 належав митнику Руських земель Якубу Бецалу, що купив його у золотника Станіслава Томашовича. У будинку № 7 розміщувалася єврейська друкарня Урі Фебуса «Гай Леві», запрошеного Яном III Собеським із Амстердама в 1691 р. А в будинку № 9 могло міститися посольство Венеційської республіки, згадки про яке є в історії міста вірменського монаха-дослідника Садока Баронча. Про це може свідчити крилатий лев на фасаді.

Окремо варто відзначити, що огляд площі згідно з путівниками може бути ускладнений відсутністю видимої нумерації на більшості будівель.

3. Адміністративна інформація

3.1.	Відповідальні органи:	Жовківська міська рада,
Державний історико-архітектурний заповідник у м. Жовква
3.2.	Будівництво, ім'я та адреса і регіон.
Посилання.	Пл. Вічева 3-17, місто Жовква Львівської області, індекс - 80300

3.3 Карта

- 3.4. Тип пам'ятки Житлові квартали, житлові будівлі із громадськими закладами
- 3.5. Форма власності: Приватна, комунальна
- 3.6. Встановлені законом захист/обмеження. Ділянка об'єкта розташована в межах історичного ареалу міста Жовкви, включає в себе території пам'яток архітектури, історії місцевого значення, в межах яких всі містобудівні перетворення підлягають погодженню з Міністерством культури України.
Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»
- Закон України «Про охорону культурної спадщини»
- Закон України «Про охорону археологічної спадщини»
- Закон України "Про благоустрій населених пунктів"
- ДБН 360-92** Містобудування. Планування та забудова міських і сільських поселень
- ДБН Б.2.2-5:2011 Благоустрій територій
- 3.7. Основні законодавчі акти і нормативні документи, що встановлюють обмеження: Містобудівна документація, що встановлює обмеження містобудівних перетворень: - Проект Генерального плану розвитку міста (в стадії затвердження); - Проект Історико-архітектурного опорного плану міста (в стадії затвердження)

4.1. Історична еволюція розпланування і забудови міста

СИЛЬНІ СТОРОНИ

Місто відносно добре зберегло свою історичну архітектурну самобутність:

1) місто ніколи не було перепланованим, в ньому ніколи не планувалися і не проводилися роботи із зміни первинного розпланування його основних містобудівних комплексів – середмістя та двох передмість;

2) не зважаючи на великі втрати історичної забудови центральної частини міста, збереглися майже всі громадські будівлі, значна частина житлових будівель та більшість історичних вулиць і площ, які визначають його цінну первинну планувальну структуру;

3) центральна частина міста зберегла характер, масштаб і поверховість історичної забудови XVII ст.;

4) майже усі збережені історичні громадські будівлі зберегли свій первинний вигляд. Більшість історичної житлової забудови зберігає стильові архітектурні риси і особливості;

5) місто зберегло замок і незабудованою значну частину території історичного замкового парку – його найважливішу регулярну частину, яка зараз функціонує як міський парк;

б) не зважаючи на активне розбирання у XIX ст. оборонних укріплень міста, все ж збереглася значна частина мурованих укріплень (50% лінії оборонних стін, дві брами з п'яти, одна ціла та частини ще трьох оборонних башт з дев'яти),

СЛАБКІ СТОРОНИ

Негативні зміни розпланування і забудови міста:

1) внаслідок стихійних лих і двох Світових війн центральна частина міста зазнала великих втрат історичної житлової забудови – приблизно 70%. Зокрема, після Другої світової війни руїни і частково зруйновані будинки не відбудовували, а розбирали. Їх місця були поступово забудовані сараями і торговими павільйонами, а також використовувалися мешканцями сусідніх збережених будинків під городи. Таким чином була втрачена дрібніша вулична структура і склалося землекористування, невідповідне історичному розплануванню;

2) майже повністю втрачена розпланувальна структура всередині історичних житлових кварталів – внутрішні проїзди ділянок, розмежування земельних ділянок і подвір'їв житлових будинків та тильні будівлі на ділянках;

3) в центрі міста в повоєнний період побудовано кілька громадських і житлових будівель, які є дисонуючими в історичному середовищі міста;

4) у XIX ст. була втрачена частина важливих архітектурних домінант – будівля міської ратуші з вежею та більшість міських оборонних башт і брам;

5) починаючи з другої половини XVIII століття був занедбаний великий замковий парк XVII ст. і пов'язані з ним ландшафти. Втрачено розпланування, великий став, усі споруди та історичні насадження замкового парку;

б) втрачені більша частина міських оборонних укріплень, які в значній мірі

три бастіони, а також збережена незабудованою більша частина території земляних укріплень;

7) в кінці XIX – на початку XX століття було здійснено розпланування нових ділянок міста на незабудованій території давнього ландшафтного парку Звіринець. Сьогодні ця забудова має самостійну історичну архітектурну цінність та високу утилітарну цінність.

4.2. Збереженість історичних містоформуючих елементів, їх охоронний статус

СИЛЬНІ СТОРОНИ

Центральна частина міста зберегла своє історичне розпланування та основні історичні містоформуючі елементи:

– центральну ринкову площу (площа Вічева) з її оточенням та довгу торгову площу Львівського передмістя (середня частина вулиці Львівської);

– майже усі громадські будівлі, в тому числі усі храми і монастирські комплекси, замок із значними прилеглими територіями оборонних споруд і парку; усі вони мають охоронний статус пам'яток архітектури національного значення;

– 50% лінії міських оборонних укріплень із залишками мурованих стін, башт і брам, а також залишками земляних бастіонів; вони мають охоронний статус пам'ятки архітектури національного значення;

– більшість кварталів житлової забудови; всі будинки на площі Вічевій та один будинок по вул. Львівській мають статус пам'яток архітектури національного значення; інші цінні будинки статус щойно виявлених пам'яток

визначали його розпланувальну структуру та надавали йому характерних рис.

СЛАБКІ СТОРОНИ

Втрачено кілька важливих містоформуючих елементів:

– первинна міська ратуша в центрі ринкової площі (Вічевої);

– один квартал житлової забудови ринкової площі (три історичні ділянки розміром 40×50 м), який формує її ансамбль;

– невеликі квартали житлових будинків з відкритими галереями, які формують північний бік початку вулиці Львівської та східний бік вулиці Запорізької;

– відкриті галереї існуючих житлових будинків східного боку ринкової площі та південного боку початку вулиці Львівської;

– кілька невеликих тильних кварталів житлової забудови.

Усі зазначені втрачені містоформуючі елементи знаходяться на території та в охоронній зоні Заповідника і у відповідності до законодавства з охорони культурної спадщини та містобудівної документації підлягають регенерації (відтворенню).

архітектури.

Усі зазначені збережені містоформуючі елементи знаходяться на території та в охоронній зоні Державного історико-архітектурного заповідника і у відповідності до законодавства з охорони культурної спадщини підлягають збереженню, охороні і реставрації.

4.2. Оцінка ризику

– рівень В – високий ризик подальшого погіршення стану.

Головною загрозою для історичної житлової забудови у місті Жовква є підтоплення підвалів, транспортний рух у центральній частині міста, кліматичні чинники (дощ, сніг, вітер та зміна температурного і вологісного режиму в середині приміщень), що призводить до руйнації та ускладнює реставрацію.

Відсутність державного фінансування на збереження історичної житлової забудови у місті Жовква погіршує існуючий стан цих будівель.

4.3. Пріоритет для втручання Середній, частково - високий

5. Існуюча інформація

5.1. Документальні джерела:

- «Ринкові кам'яниці Жовкви», Оксана Бойко, Василь Слободян // http://www.ji.lviv.ua/n67texts/Rynkovi_kamyanyci_Zhovkvy.htm
- Возняк Т. Штетли Галичини.
- Парцей М. Стародавня Жовква.
- Osiński M. Zamek w Żółkwi. 1933
- <http://zhovkva.com/koncepciya-mista>
- Фотографії жовківського середмістя: <http://www.audiovis.nac.gov.pl>

Проектна документація з реставрації Будинку № 7 на площі Вічевій знаходиться в Державному історико-архітектурному заповіднику м. Жовква.

5.2. Дослідження

Всі збережені ринкові кам'яниці ґрунтовно дослідили архітектори-реставратори та науковці НУ Львівська політехніка: М. Бевз, К. Присяжний, А. Мартинюк, О. Рибчинський, В. Накопало у 1995 році. Наукові дослідження продовжував В. Накопало. За результатами досліджень відтворено окремі фасади (№ 7, 10, 11, 12, 15, 16 та ін.).

Під час натурних досліджень ренесансових кам'яниць № 7, 9, 12 на пл. Вічевій Володимир Накопало виявив автентичні архітектурні елементи їх оздоблень – портали та віконні обрамування XVII ст. Однак ринкова

забудова досліджена ще не повністю. Сьогодні ми не знаємо, чи мали підсіння всі кам'яниці східного прясла. Відповідь могли би дати дослідження пивниць та наявність передпоріж. На жаль, більшість пивниць східного прясла засипана.

Всі кам'яниці впродовж свого існування зазнавали перебудов – більших чи менших. Під час яких вони набували нового архітектурного забарвлення – відповідно до часу. Ці процеси частково можна прослідкувати по сторічній іконографії, починаючи від кінця ХІХ ст. Збережений архітектурний вистрій більшості приринкової забудови належить до ХІХ ст. і має історизуючий характер. Кам'яниці східного приринкового прясла об'єднують подібні вінцеві карнизи, віконні обрамування та ліпні декоративні вставки. Найчастіше змінювалися прорізи партерових приміщень, у яких розташовувалися крамниці та різні установи. Змінювалися також дахи, їх форма, розміри та матеріал покриття. На найдавніших фотографіях – зі зламу ХІХ-ХХ ст. – дахи трьох кам'яниць (№№ 14, 15, 16) вкриті гонтами. Хоча первісно вони могли бути вкриті дахівкою, подібно до замку. Після Першої світової війни всі ринкові кам'яниці мали бляшане покриття. На початку 1980-х років дахи кам'яниць північного приринкового кварталу вкрили азбестоцементними шиферними плитами.

5.4.	Проектні роботи	Зараз проектні роботи не проводяться.
5.5.	Проекти, що вже заплановані (обсяг, виконавець і відповідальний)	Не має
5.6.	Проведені фінансові розрахунки в Євро: відсутні	
6.	Обсяг ПТО	
6.1.	6.1. Ступінь / Характер оцінки	
6.2.	Для підготовки ПТО були залучені такі фахівці
Олександр Буценко
Валентина Дем'ян
Олена Сердюк
Олена Клак
Володимир Гирич
Михайло Кубай	

7. **Передумови: Форма, функції і еволюція**

7.1. *Опис житлових кварталів та історичних будівель*

Забудова, що формує площу Ринок, творить унікальний ренесансовий ансамбль. З давніх кам'яниць збереглося небагато: чотири з підсіннями на північній стороні та сім – на східній, одна з яких має підсіння. До ринкових доєднані три кам'яниці, що первісно формували східний бік вулиці,

яка виходила з північно-східного кута Ринку.

До найцінніших кам'яниць належить так звана «Королівська кам'яниця» під № 13, подарована Яном Собеським жовківському юдеєві Бецалові, митникові Руського воєводства. Вона єдина, що має відому дату зведення – 1682 рік, і, очевидно, єдина вона мала аттик. Принаймні це видно на найдавнішому зображенні Жовкви 1810 року Едмунда Жиховича. В кам'яниці № 3, що є однією з найширших, знаходилася друкарня Урі Фебуса Левіта – юдея, котрий переселився до Жовкви в XVII ст. з Амстердаму. В кам'яниці № 9 у XVII ст. містився Венеційський консулят.

Всі ринкові кам'яниці, окрім № 2, зафіксовані на найдавнішому зображенні – карті Фрідріха фон Міга кінця XVIII ст. та бруйоні (чорновому кадастрі) 1841 року. На кадастрах 1854 та 1872 років будинок № 2 показаний, а отже був збудований в проміжку між 1841 та 1854 роками. Нумерація ринкових кам'яниць починається з замку, що є під № 1.

У північній частині Ринку розташований квартал будинків із суцільним підсінням-аркадою (№ 13-16), завдяки якому досягають особливої виразності. Вони частково зберегли давню планувальну структуру та архітектоніку фасадів. Підсіння виконували ужиткові функції, організовуючи простір для торгівлі та вигод мешканців, забезпечений від атмосферних опадів. Будувалися вони на підмурках пивниць-передпоріж, вхід до яких вів з Ринку.

Плани жовківських будинків дуже подібні між собою. До вулиці звернені широкими підсіннями. Збережені донині кам'яниці майже всі триосьові, вісь середнього прясла приблизно на осі входу і часто дещо вужче від крайніх. Квадратові стовпи аркатури мають приставлені по чотири пілястри, три з яких є конструктивними – як опори арок, а четверта декоративна, переходить на верхні яруси. Перехрестя склепінь декорувалися розетами, ребра – поясками з перелок, а поля – фігурними і рослинними дзеркалами.

Будинки склалися з двох або трьох трактів. В першому тракті по обидва боки центральних сіней-проходу розташовувалися приміщення крамниць з входом з сіней; у другому тракті і третьому – житлові приміщення. Сходи розташовувалися в другому тракті. Інколи в другому тракті приміщення розташовувалися довкола внутрішнього критого подвір'я. Майже під всіма будинками збереглися склепінчасті пивниці (№№ 7, 8, 13-16). Частина будинків (№№ 7, 10, 12, 15, 16) має склепінчасті партерові приміщення.

Наприкінці XIX ст. забудова довкола Ринкової площі була двоярусною, окрім одного наріжного будинку, що залишався партеровим аж до 1950-х років. На думку О. Рибчинського, вся ринкова забудова була партеровою до початку XIX ст. Однак Ч. Тульє твердив, що саме нижні яруси кам'яниць добре збереглися, а верхні, через часті пожежі, у XIX ст. повністю перебудовані. Збережені кам'яниці не мають декору на другому ярусі.

Найгарніші жовківські кам'яниці збереглися у північному приринковому кварталі. Будинки №№ 15 та 16 зберегли декоровані підсіння, вишукані обрамування порталів, які відреставровані у 2000 році. На жаль, декор порталу кам'яниці № 13 втрачений, а портал кам'яниці № 14 взагалі знищений. У східному пряслі Ринку збереглася лише одна кам'яниця (№ 7) з підсіннями з двох арок. Virізняється вона тим, що пілони аркади мають

оскарпування (контрфорси), а стінні пілястри поєднуються зі скарпуванням волютами. На будинку № 9 зберігся давній герб у вигляді лежачого лева з потворною головою. В цьому будинку, як передає традиція, жив венеційський посол. Це єдина збережена така пам'ятка в Жовкві. Але таких гербів в Жовкві муило бути більше, тому що відзначення гербами кам'яниць було давньою загальною традицією. Про це свідчать численні збережені герби на краківських, львівських і варшавських кам'яницях.

Під час Другої світової війни частина ринкових кам'яниць була пошкоджена. Проведеними реставраційними роботами впродовж 1995-2005 років частині ринкових кам'яниць повернено ренесансовий вистрій: портали, віконні обрамування; розкриті замуrowані прорізи та ін.

Кам'яниці на площі Вічевій (Ринок)

Таблиця будинків історичної житлової забудови на площі Вічевій

Пл.. Віче ва № 3	4-кв. житл. буд. із закл. - палац	Житло, 2 прод. маг.	2 пов., підв.
		Сараї	Збл., 1 пов., частк. руїни
		Погріб	Підвальне прим.
Пл.. Віче ва № 4	8-кв. житл. буд. із закл.	Житло, аптека	Збл., мур., 2 пов., підв.
Пл.. Віче ва № 5	4-кв. житл. буд. із закл. - палац	Житло, аптека, пром. маг.	Збл., 2 пов., підв.
		Сараї	1 пов.
Пл.. Віче ва № 6	7-кв. житл. буд. із закл.	Житло, букм. контора, маг.	Збл., 2 пов., підв.
		Сараї	1 пов.
Пл.. Віче ва № 7	6-кв. житл. буд. із закл.	Житло, 2 пром. маг.	Збл., 2 пов., підв.
		Сараї	1 пов.
Пл.. Віче ва № 8	10-кв. житл. буд. із закл.	Житло, бар, прод. маг.	Збл., 2 пов., підв.
Пл.. Віче ва № 9	5-кв. житл. буд. із закл.	Житло, пром. маг.	Збл., 2 пов., підв.
Пл.. Віче	4-кв. житл. буд. із закл.	Житло, офіс, пром. маг.	Збл., 2 пов., підв.

ва № 10		Сараї	
		Сараї	
Пл.. Віче ва № 11	2-кв. житл. буд. із закл.	Житло, перукарня	Збл., 2 пов., підв.
		Сараї	
Пл.. Віче ва № 12	4-кв. житл. буд. із закл.	Житло, прод. маг, телемайст.	Збл., 2 пов., підв.
		Сараї	1 пов.
		Трансф. підстанція	1 пов.
Пл.. Віче ва № 13	7-кв. житл. буд. із закл.	Житло, 2 пром. маг.	Збл., 2 пов., підв.
Пл.. Віче ва № 14	4-кв. житл. буд. із закл.	Житло, прод. маг	Збл., 2 пов., підв.
		Сараї	
Пл.. Віче ва № 15	8-кв. житл. буд. із закл.	Житло, пром. маг., бар	Збл., 2 пов., підв.
		Сараї	
Пл.. Віче ва № 16	4-кв. житл. буд. із закл.	Житло, бар	Збл., 2 пов., підв.
		Сараї	
Пл.. Віче ва № 17	6-кв. житл. буд. із закл.	Житло, прод., пром. маг, офіси	Збл., 2 пов., підв.

Будинок № 2 (втрачений)

Розташовувався на крайній парцелі від півдня східного приринкового кварталу. Будинок № 2 був збудований в першій пол. XIX ст. на порожній парцелі (на бруйоні 1842 року ділянка порожня, а на кадастрі 1854 року будинок стоїть під

№ 9). Він простояв до Другої світової війни. Після знищення в червні 1941 року не відновлювався. Як і інші ринкові кам'яниці, був двоярусним, під високим дахом з люкарнами. Його П-подібний план був зумовлений наріжним розташуванням. На збереженій з 1920-х років світлині видно, що будинок мав дуже скромний декор – горизонтальні між'ярусні тяги, профільований вінцевий карниз і дзеркала, що пластично оживлювали фасади.

Будинок був важливим містобудівним елементом сформованого кварталу. Його вилучення порушує структуру цього приринкового кварталу.

Кам'яниця № 3, XVIII ст.

Кам'яниця займає крайню від півдня parcelю східного приринкового кварталу; палацового типу, цегляна, вкрита двосхилим бляшаним дахом, прямокутна в плані. Первісно Г-подібна, що видно з кадастрів XIX ст. (№ 10 на кадастрі 1854); коли вона втратила офіцину, невідомо. Навідміну від інших кам'яниць, стоїть осібно і має найширший фасад. До Другої світової війни до південного торця прилягав будинок № 2. Планувальна структура будинку – п'ятидільна з центральним входом.

Фасад в класицистичному стилі; дев'ятиосьовий, симетричної композиції, фланкований пілястрами, які завершуються стовпцями вкритими наметовими дашками з кулями. Центральна вісь фасаду підкреслена невеликим пристінком з входом, фланкованим пілястрами, та акцентована трикутним фронтоном з круглим віконцем у тимпані. На фотографії 1942 року фронтон центральної частини фасаду відсутній. Торцеві фасади – щипцеві; північний глухий, на південному розрубані два вікна на другому ярусі. Всі віконні прорізи

з прямокутними перемичками, декоровані профільованими обрамуваннями з замковими каменями. Партеровий ярус має влаштовані вітринні прорізи. Ритм членування вікон на другому ярусі лівої частини фасаду не співпадає з ритмом членування партерових прорізів. Віконні ритми двох ярусів тильного фасаду співпадають; всі прорізи без декору. На ньому влаштований вхід зі сходами, що веде на другий ярус. Міжповерхове перекриття – пласке. Пивниці не виявлені. До тильного фасаду прилягають господарські будівлі.

Кам'яниця відома тим, що 1690 року король Ян III Собеський надав її на юдейську друкарню для спеціально запрошеного з Амстердаму друкара Урі Фебуса га-Леві, про це відзначає С. Баронч, який в середині XIX ст. писав свою працю про Жовкву. Саме там, в будинку під тодішнім № 10, були віддруковані найдавніші юдейські книжки Галичини. Юдейська друкарня в Жовкві існувала до 1782 року. В советський період і сьогодні на партері розташовані крамниці, а на поверсі – мешкання. Будинок знаходиться у комунальній власності, частина квартир приватизована. 1997 року ДІАЗ Жовкви провів архітектурно-археологічні обміри пам'ятки (арх. Я. Головецький, Р. Гречух). У 2000 році виконали опорядження фасаду; роботи провело МП "Ремесло".

Кам'яниця № 4, XVII-XVIII ст.

Кам'яниця розташована на parcelі східного приринкового кварталу. Наріжна з офіциною, від будинку № 3 є прохід; на кадастрі 1854 року під № 11, офіцина має № 12. Цегляна, двоярусна, базована на плані неправильного прямокутника, вкрита трисхилим бляшаним дахом. Збудована у XVII ст. Впродовж існування перебудовувалася, зокрема у XVIII, XIX та XX ст. Архітектурний вистрій чільного фасаду в стилі модерн походить з початку XX ст. Тоді влаштували балкон, замінили трицентрові перемички партерових прорізів на прямокутні та влаштували дерев'яні віконниці крамничних вітрин, а також оздобили фасад ліпним декором.

Фасад тривіконний, симетричної композиції з входом на осі. Віконні прорізи мають строгі профільовані обрамування та прикрашені ліпним рослинним декором. На другому ярусі влаштований довгий балкон з кованим огороженням. Партеровий ярус декорований дощатим рустом, прорізаний великими вітринами. Ліпний декор під балконом втрачений. Стриховий ярус (лише над чільною кам'яницею) з прямокутними віконцями підкреслений тягами. Будинок завершений профільованим карнизом. Бічний (південний) фасад без декору. Вхід зі сходами, що ведуть на другий ярус чільної кам'яниці, влаштований на південному фасаді. Офіцина має свої два входи зі сходовими маршами.

Під головною кам'яницею та офіциною збережені пивниці (частина засипана). Між'ярусні перекриття пласкі.

Як видно зі світлини зламу XIX/XX ст., праву частину партерових приміщень займала аптека, а ліву крамниця. 1931 року власником аптеки був Адальф Фрідман. На віконних прорізах були влаштовані віконниці. В советський період і сьогодні аптека займає цілий партер. Другий ярус та флігель використовується

як мешкання. Будинок знаходиться у комунальній власності, частина квартир приватизована.

У 2000 році провели опорядження чільного фасаду будинку.

Кам'яниця № 5, XVII-XIX ст.

Кам'яниця розташована на parcelі східного приринкового кварталу. Цегляна, двоярусна, Т-подібна в плані, вкрита двосхилим бляшаним дахом. Складається з первісних двох кам'яниць збудованих у XVII ст. і об'єднаних у XVIII ст. В другій чверті XIX ст. до чільної кам'яниці добудували видовжену фахверкову партерову офіцину. На кадастрі 1854 року кам'яниця разом з офіциною позначена № 14.

Фасад симетричної композиції, центральна частина якого акцентована аттиком з круглим вікном, порталом півциркульної брами, широким Між'ярусні перекриття пласкі. Вхід на другий ярус веде з брами.

У другій половині XVIII ст. кам'яниця належала жовківському райці Павлу Стояновичу. В першій чверті XIX ст. до парадної частини будинку добудована довга партерова офіцина для торгового пасажу. На кадастрі офіцина зазначена як мурована, очевидно, була будована пруським муром. Функціональне використання партерового ярусу чільної кам'яниці щораз змінювалося, що було причиною зміни віконних прорізів. Це спостерігається на збережених з різних часів зображеннях кам'яниці. На найдавнішій світлині, з початку XX ст., в центральній частині на місці великого прорізу було два – з півциркульними перемичками. Їх переробили приблизно перед 1910 роком. Архітектурний

вистрій фасаду походить з другої чверті XIX ст., з елементами класицизму та бідермаєру. Балкон влаштований наприкінці XIX ст.

Офіцина кам'яниці від зведення на початку XIX ст. використовувалася на пасаж з багатьма окремими крамничками. На частині партерових прорізів були влаштовані віконниці. В советський період і сьогодні партерові приміщення займають крамниця та офіси. Другий ярус використовується як мешкання. Торговий пасаж розібраний у 1980-х роках. Будинок знаходиться у комунальній власності, частина квартир приватизована.

У 2000 році провели опорядження чільного фасаду.

Кам'яниця № 6, XVII-XIX ст.

Кам'яниця розташована на parcelі східного приринкового кварталу; на кадастрі 1854 року має № 15. Цегляна, двоярусна, П-подібна в плані, з прямокутною парадною частиною, вкритою низьким двосхилим бляшаним дахом. Два різночасові флігелі творять внутрішнє подвір'я. Кам'яниця тридільна, тритрактова зі сходами в середньому тракті. На давніх світлинах видно, що партерові приміщення мали віконниці.

Композиційна організація фасаду – асиметрична; віконні прорізи згруповані двома блоками – чотири в північному і два в південному. Класицистичний архітектурний вистрій фасаду походить з XIX ст. Всі віконні прорізи прямокутні і ритми членувань співпадають на трьох ярусах; на другому ярусі вікна декоровані профільованими обрамуваннями з замковими каменями. Яруси підкреслені профільованими тягами. Площини під вікнами оздоблені профільованими колами, а простінки стрихових вікон – маскаронами на гербових щитах.

Міжповерхові перекриття пласкі. Сходи на другий ярус влаштовані в південній офіцині, яка поєднується з північною балконом з простим огородженням.

В другій половині XVIII ст. кам'яниця відома під назвою Андудльських від імени власників. На партері віддавна розташовувалися крамниці. Поверхові приміщення та офіцину займають помешкання. Будинок перебуває у комунальній власності. 2008 року провели опорядження фасаду.

Кам'яниця № 7, XVII-XIX ст.

Кам'яниця розташована на parcelі східного приринкового кварталу. Єдина кам'яниця східного прясла Ринку, що зберегла первісну планувальну структуру та підсіння. На кадастрі 1854 року кам'яниця має № 16.

Цегляна, двоярусна, з арковим підсінням, прямокутна в плані, вкрита чотирисхилим бляшаним дахом. Вирізняється вона тим, що пілони аркади мають оскарпування (контрфорси), а стінні пілястри поєднуються зі скарпуванням волютами.

Від самого початку кам'яниця тридільна і тритрактова, з розташуванням сходової клітки в середньому тракті. Глибина першого тракту трохи більша ніж 9 м, а глибина всієї кам'яниці 19 м. Під цілою кам'яницею, а також під підсінням збереглися пивниці. Приміщення пивниць першого тракту і підсіння перекриті півциркульними склепіннями. Північне приміщення першого тракту перекрите півциркульним склепінням з розпалубками, коридор – півциркульним склепінням, а підсіння – двома полями хрестових склепінь. Решта приміщень мають плоскі перекриття.

Репрезентативний фасад – чотириосьовий, розділений на два прясла рустованими лопатками, завершений багатопрофільованим класицистичним карнизом на модульонах. Пояс зі стриховими вікнами підкреслений профільованою тягою. Арки підсіння декоровані профільованими обрамуваннями, вікна другого ярусу – профільованими обрамуваннями та прямолінійними сандриками.

Одним з перших, хто досліджував кам'яницю на початку ХХ ст., був професор Львівської політехніки Чеслав Тульє. 1914 року він опублікував статтю про жовківські кам'яниці з підсіннями.

У 1995 році ґрунтовні архітектурно-археологічні дослідження ринкових

кам'яниць Жовкви провели науковці НУ Львівської політехніки: М. Бевз, К. Присяжний, А. Мартинюк, В. Накопало.

Натурними дослідженнями Володимир Накопало виявив автентичні архітектурні елементи оздоблення – портали та віконні обрамування XVII ст. Донедавна вважалось, що чільний (західний) фасад кам'яниці зберіг свою первісну структуру. Ймовірно, під час впорядкування міста за часів австрійської влади, в кінці XVIII – першій половині XIX ст. він отримав нове, виконане в тиньку, декоративне оздоблення. Цей декор повторено реставрацією 2000 року. Вигляд первісної композиції та архітектурних елементів головного фасаду пам'ятки виявлено дослідженнями залишків віконного прорізу та сандрику над ним другого ярусу – між центральною лопаткою та вікном на південь від неї.

Збиті цегляні випуски автентичного сандрика виявлені також на південній стіні сіней кам'яниці – над дверним прорізом. Важливо зазначити, що в кам'яниці виявлені білокам'яні архітектурні елементи. У великій камері пивниці зберігається портал входу до неї з тракту сходової клітки. На фасаді в підсінні зафіксоване фрагментарно збережене обрамування продуху. Для датування цих елементів кам'яниці необхідно провести детальніше дослідження.

Партерові приміщення використовуються як крамниці, поверхові – помешкання. Будинок перебуває у комунальній власності.

2000 року проведено реставрацію підсіннь та виконано опорядження фасадів після проведених наукових досліджень (арх. В. Накопало).

Кам'яниця № 8, XVII-XIX ст.

Кам'яниця розташована на parcelі східного приринкового кварталу, в його північній частині; на кадастрі 1854 року має № 19, офіцина – № 18. Цегляна, двоярусна, Г- подібна в плані (офіцина прилягає лише до північної частини тильного фасаду), дводільна, тритрактова зі сходами в середньому тракті, вкрита низьким двосхилим бляшаним дахом. На збережених давніх світлинах вона закрита кам'яницею з підсіннями. Архітектурний вистрій фасаду в стилі історизму походить з XIX ст. Фасад увінчаний профільованим карнизом на модульонах та пояском з сухариків. Віконні прорізи прямокутні, на другому ярусі згруповані двома блоками по два. Ритми членувань вікон другого ярусу співпадають зі стриховими, а також з партеровими прорізами правої частини. На другому ярусі вікна декоровані профільованими обрамуваннями з прямолінійними сандриками на кронштейнах. Під вікнами другого ярусу проходить профільована тяга. Простінки стрихових вікон оздоблені маскаронами на гербових щитах. На осі другого ярусу влаштована ніша, у якій первісно була поміщена скульптурка. Збережені стилеві двері головного входу.

Міжповерхові перекриття пласкі; пивниці перекриті півциркульними склепіннями. Частина пивниць засипані.

В правій частині на партері розташована крамниця. В лівій частині влаштовано цукерню; ця частина фасаду опоряджена в новоукраїнському стилі, званому «євроремонт». Поверхові приміщення та офіцину займають помешкання. У

2000 році провели опорядження фасаду кам'яниці.

Кам'яниця № 9, XVII-XVIII ст.

Кам'яниця розташована на parcelі східного приринкового кварталу і була останньою в його північній частині. На кадастрі 1854 року вона складається з трьох частин (№№ 21 з офіщиною, 24, 25); на parcelі стояли також мурована споруда під № 20 та дерев'яна під № 27, що виходить на вул. Звіринецьку. Кам'яниця цегляна, двоярусна, Г- подібна в плані, тридільна, три трактова зі сходами в середньому тракті, вкрита низьким двосхилим бляшаним дахом. Фасад п'ятиосьовий, симетричної композиції, з архітектурним вистроєм ХІХ ст. в стилі історизму, увінчаний профільованим карнизом на модульонах, підкреслений між'ярусною профільованою тягою. Віконні прорізи другого

ярусу прямокутні, декоровані профільованими обрамуваннями. Ритми членувань вікон другого ярусу співпадають зі стриховими, а також з партеровими прорізами. Стіна під вікнами другого ярусу була декорована овальними медальйонами (збережений лише один). На осі над центральним півциркульним входом у ніші поміщена скульптурка лежачого лева – символ Венеційської республіки. Входи у бічні крамниці влаштовані по сходах. Перекриття першого ярусу півциркульні з розпалубками, другого пласкі; півниці не досліджені.

На партері розташовані дві крамниці. Поверхові приміщення та офіцину займають помешкання. У 2000 році провели опорядження фасаду кам'яниці. Під час ремонтних робіт Володимир Накопало провів архітектурно-археологічні дослідження, якими на фасаді виявлені залишки обрамування аркового прорізу головного входу в кам'яницю. Обрамування головного входу композиційно пов'язане з нішею зі скульптурою лева. Нижня частина ніші вирішена у формі виступаючого профільованого підвіконника. Профіль тягнутий з розчину по випусках одного ряду цегли зі стесаним під кутом краєм.

Дослідження фасаду та залишків обрамування головного входу в кам'яницю дає підстави для уточнення часу побудови кам'яниці, принаймні, її наземної частини. Розміри цегли в муруванні стіни чільного фасаду, стилістика обрамування входу кам'яниці належить до XVIII – першої пол. XIX ст.

Кам'яниця № 10, XVII-XIX ст.

Кам'яниця розташована на parcelі, яка прилягає до крайньої північної parcelі східного приринкового кварталу, і є першою на втраченій вулиці, що виходила

з північно-східного кута Ринку. На кадастрі 1854 року вулиця, на якій вона стоїть, називалася Замковою Schloß Gaße, кам'яниця позначена №№ 30 і 34 з осібною офіщиною під № 28 (втрачена). В советський час вона мала адресу вул. Львівська, 2.

Цегляна, двоярусна, прямокутна в плані, тридільна, вкрита низьким двосхилим бляшаним дахом. Фасад п'ятиосьовий, симетричної композиції з входом на осі, увінчаний профільованим карнизом на модульонах, підкреслений між'ярусною профільованою тягою. Архітектурний вистрій в стилі історизму. Віконні прорізи прямокутні, на другому ярусі декоровані профільованими обрамуваннями з замковими каменями у вигляді акротеріїв (на двох вікнах втрачені). Ритми членувань вікон другого ярусу співпадають зі стриховими, а також з партеровими прорізами. Стіна під вікнами другого ярусу декорована прямокутними тафлями, оздобленими рослинним орнаментом. Партерові приміщення перекриті хрестовими склепіннями, другий ярус має пласкі перекриття; пивниці не досліджені.

У 2003 році провели опорядження фасаду кам'яниці. Під час ремонтних робіт Володимир Накопало провів архітектурно-археологічні дослідження, якими виявив ренесансове мурування та мурування XVIII ст. цеглою. Різниця в цеглі мурування зумовлена тим, що будинок належав двом власникам. Поріг головного входу мурований з каменів, покладених на муровану дугу склепіння пивниці (засипані). Дослідженнями виявлено залишки давніх перемичок вікон та дверного прорізу головного входу в кам'яницю, які первісно розташовувалися нижче. Також віднайдено сліди первісного пофарбування фасаду розбіленою вохрою. При цьому ремонті відновлено обрамування двох вікон на партері.

Дослідження фасаду та залишків обрамування головного входу в кам'яницю дає підстави для уточнення часу побудови кам'яниці, принаймні, її наземної частини. Розміри цегли в муруванні стіни чільного фасаду, стилістика обрамування входу кам'яниці належить до XVIII – першої пол. XIX ст.

Будинок перебуває в комунальній власності. На партері розташоване бюро адвоката, поверхові приміщення займають помешкання.

Кам'яниця № 11, XVII-XIX ст.

Кам'яниця розташована на парцелі давньої вулиці, що виходила з північно-східного кута Ринку. В XIX ст. вона була поділена між багатьма власниками, що видно на кадастрі 1854 року – позначена під багатьма номерами №№ 35, 36, 37, 39 та № 41 – дерев'яна офіщина (втрачена). Забудова парцелі творила внутрішнє подвір'я. В советський час кам'яниця мала адресу вул. Львівська, 4.

Цегляна, двоярусна, прямокутна в плані, тридільна, двотактова, вкрита низьким двосхилим бляшаним дахом. Фасад чотириосьовий, симетричної композиції, з входом на крайній осі від півдня, увінчаний профільованим карнизом на кронштейнах, підкреслений між'ярусною профільованою тягою. Архітектурний вистрій в стилі історизму. Віконні прорізи прямокутні, на партері декоровані ренесансовими профільованими обрамуваннями у вигляді порталів. Ритми

членувань прорізів співпадають. Перекриття приміщень плоскі; півниці не досліджені.

У 2000 році провели опорядження фасаду кам'яниці. Під час ремонтних робіт Володимир Накопало провів архітектурно-археологічні дослідження, якими виявив, що автентичне мурування XVIII ст. виконане з цегли вохристого кольору; у XIX ст. фасад доповнювався, в советський період були замінені лучкові перемички віконних прорізів на прямокутні, а також замуровані двері на крайній від півночі осі, що вели в крамницю. Реставраційними роботами відновили обрамування партерових прорізів. Будинок перебуває в комунальній власності. На партері розташована перукарні «Шарм», поверхові приміщення займають помешкання.

Кам'яниця № 12, XVII-XIX ст.

Кам'яниця розташована на parcelі давньої вулиці, що виходила з північно-

східного кута Ринку. На кадастрі 1854 року Г-подібна в плані, позначена №. 100. В советський час кам'яниця мала адресу вул. Львівська, 6.

Цегляна, двоярусна, прямокутна в плані, тридільна, тритрактова, вкрита високим двосхилим бляшаним дахом з двома невеликими люкарнами. Фасад п'ятиосьовий, симетричної композиції, з широкою центральною брамою, увінчаний профільованим карнизом, підкреслений між'ярусною профільованою тягою. Відновлений архітектурний вистрій в стилі ренесансу. Віконні прорізи другого ярусу прямокутні. Партерові прорізи, що поєднують двері з вікнами, лучкові, декоровані ренесансовими профільованими обрамуваннями, симетрично розташовані відносно центрального входу, закриваються віконницями. Центральна вісь фасаду на другому ярусі підкреслена балконом на кам'яних кронштейнах, з кованим огороженням. Партерові перекриття приміщень хрестові, сіней – циліндричне з розпалубками, на поверсі – плоскі; півниці не досліджені.

У 1996 році проведено архітектурно-археологічні дослідження (арх. В. Накопало). На головному фасаді кам'яниці, над теперішніми прорізами другого ярусу, виявлене зрубане мурування випусків цегли трикутних сандриків. Збережені пілястри з обох боків дверного прорізу виходу на балкон обмежувались горизонтальною тягою сандрика, однак після його демонтажу продовжені до профільованої тяги вінцевого карнизу. В помешканні кам'яниці збереглися рештки елементів, розташованої в ній вудильні.

1996 року партерова частина фасаду кам'яниці відреставрована на основі проведених досліджень. Будинок перебуває в комунальній власності, поверхові приміщення займають помешкання.

Кам'яниця № 13, XVII-XIX ст.

Площа Вічева, будинки 13-16

Кам'яниця, звана Королівською, розташована на наріжній парцелі північного

приринкового кварталу, в його західному пряслі. На кадастрі 1854 року позначена №№. 129, 133, 134, 135. В советський час кам'яниця мала адресу пл. Леніна, 17.

Кам'яницю збудував Станіслав Томашевич перед 1682 роком, а вже наприкінці того року продав її митникові Подільських земель, старозаконному Якубові Бецалові. В документі купівлі-продажу ця кам'яниця названа вежею. Назва була зумовлена тим, що вирізнялася вона від інших кам'яниць своїм виглядом, а саме: подібно до веж її увінчував аттик. Це дозволяє припустити, що звів кам'яницю будівничий Петро Бебер, автор жовківської ратуші, збудованої 1683 року. Атик вона мала ще в першій половині XIX ст., що засвідчує гравюра Жиховича 1810 року. Коли його зняли, не відомо. Збережений опис кам'яниці з початку XX ст. Ч. Тулле аттика не фіксує: «Склепіння триаркових підсінь декоровані розетами, а ребра – перелками. Дві передні крамниці, на жаль, переділені стінками на невеличкі приміщення З сіней є вихід на вкрите світловим дахом подвір'я. Цей дах мав світловий ліхтар, а інший, менший світловий ліхтар освітлював сходові марші, які вели на ганок, що оббігав довкола подвір'я і з якого входи вели до помешкань. Ганок мав дерев'яну точену балюстраду. Весь вистрій цього подвір'я творив надзвичайно мальовниче враження. Такого типу будинки – звкритими світловими дахами подвір'ями і галереями на другому ярусі – мали кам'яниці в Ярославі, Кросні та деяких інших містах».

Кам'яниця від самого початку була тридільною і тритрактовою. В її середній частині розташовувалися вкриті сходи та вкрите внутрішнє подвір'я-колодязь (в'ята). На жаль, цей будинок не зберігся: у 1950-х роках його майже повністю розібрали через аварійний стан. Пізніше на збереженій частині аркади та стінах фронтової частини кам'яницю відновили з ґрунтовною зміною тильної частини, планування, віконних прорізів, їх ритму та габаритів. Тоді в будинку влаштували вісім помешкань на двох ярусах, а на партері невеличкі крамниці.

В тильній частині знаходяться фундаменти втраченої частини кам'яниці, засипані румовищем та ґрунтом, через що рівень землі значно вищий, ніж мощення в підсінні. 1996 р. МП «Ремесло» провело часткову реставрацію будинку, зокрема відтворено білокам'яне обрамування вікна в підсінні. В наступні роки тривали ремонтно-реставраційні роботи в партерових приміщеннях та фасадах.

Кам'яниця перебудовувалася у середині XIX ст. (тильна частина). Тоді ж, напевно, зняли аттик та розрубали вікно на осі чільного фасаду. Фасад отримав новий архітектурний вистрій, властивий австрійському класицизму: трикутні сандрики над вікнами другого ярусу та профільовані обрамування.

Цегляна, двоярусна, прямокутна в плані, тридільна, тритрактова, вкрита високим чотирихилим шиферним дахом з двома невеликими люкарнами, з триарковим підсінням. Під всім будинком і під підсіннями є пивниці (частково засипані). Пивниці перекриті циліндричними склепіннями, підсіння – трьома полями хрестових склепінь, міжповерхове перекриття – пласке. Частково збережений ренесансовий портал головного входу. Реконструйований будинок має гладкі фасади. Лише чільний фасад оздоблений простими пілястрами. В підсіні реконструйоване ренесансове обрамування лівого вікна та пивничного

продуху, праве вікно та вікна бічного фасаду в процесі відновлення. Будинок перебуває в комунальній власності, частина помешкань приватизована. На партері розташовані крамниця, перукарня і два помешкання, на поверсі чотири помешкання.

Кам'яниця № 14, XVII-XIX ст.

Кам'яниця розташована на parcelі північного приринкового кварталу. На кадастрі 1854 року позначена №№. 141, 142 з двома дерев'яними офіцинами. В советський час кам'яниця мала адресу пл. Леніна, 18. Постала в XVII ст. Цегляна, двоярусна, прямокутна в плані, тридільна, однокрактова, вкрита високим двосхилим шиферним дахом з двома невеликими люкарнами, з триарковим підсінням. Ще на початку XX ст. кам'яниця мала гонтове покриття даху. При заміні його на бляшане перед Першою світовою війною дах понизили. Ще в 1950-х роках зберігалася бляшана покрівля. Півниці під першим трактом (інші не виявлені) частково перекриті циліндричним склепінням, підсіння – трьома полями хрестових склепінь, всі інші перекриття – пласкі.

В советські часи кам'яницю перебудували: влаштувавши сходи на поверх в північній частині сіней, замінили склепіння на пласке перекриття (збереглося лише в східній частині півниці), замінили бляшану покрівлю даху на шиферну, змінивши форму люкарн, фасад позбавили декору, зберігши лише архівольти аркади та підвіконні полицки на другому ярусі.

2000 року під час опорядження фасадів було проведено дослідження кам'яниці (арх. В. Накопало), якими виявлено п'ять будівельних періодів: первісні віконні прорізи XVII ст. були ширші, мали лучкові перемички і виступаючі підвіконники; у другому періоді (XIX) вікна звузили (ймовірно, тоді на другому ярусі замість п'ятьох вікон влаштували чотири); у третій період партерові вікна понизили; у міжвоєнний період замурували продухи; в советські часи на партері влаштували нові вітрини для хлібної крамниці. В першій половині XIX ст. кам'яниця вирізнялася тим, що її аркада підсінь, єдина з кам'яниць того кварталу, мала архівольти (гравюра Жиховича 1810 року). До середини XX ст. гладку площину фасаду ділила між'ярусна тяга, до якої доходили пілястри на пілонах аркади, вікна другого ярусу були оздоблені класицистичними профільованими обрамуваннями з замковими каменями, партерові вікна мали віконниці.

Підсіння перекриті трьома полями хрестових склепінь. Будинок перебуває в комунальній власності. На партері розташована крамниця «Родинна ковбаска».

Кам'яниця № 15, XVII-XX ст.

Кам'яниця розташована на parcelі північного приринкового кварталу. На кадастрі 1854 року позначена №№. 143, 144, 145 з офіциною під № 148. В советський час кам'яниця мала адресу пл. Леніна, 19. Постала в XVII ст. Цегляна, двоярусна, прямокутна в плані, тридільна, двотрактова, вкрита двосхилим шиферним дахом з однією невеликою люкарною, з

триарковим підсінням. Ще на початку ХХ ст. кам'яниця мала гонтове покриття даху. При заміні його на бляшане перед Першою світовою війною дах понизили та ліквідували люкарни. Тоді ж на другому ярусі прорізували шість вікон замість первісних чотирьох. Ймовірно, тоді також зняли декор на аркаді, який видно на фотографії з 1900-х років. Ще в 1950-х роках зберігалася бляшана покрівля даху, яку перед 1982 роком замінили на шиферну з влаштуванням однієї люкарни. Під цілим будинком є пивниці, перекриті циліндричними склепіннями з розпалубками. Підсіння перекриті трьома полями хрестових склепінь на підпружних арках, декорованих поясками з «волових очок» і розетами. Партерові приміщення перекриті хрестовими склепіннями, сіни – лучковим; всі інші перекриття – пласкі.

2001 року під час реставрації фасадів було проведено дослідження кам'яниці (арх. В. Накопало), якими виявлено цегляну підлогу в пивницях. Роботами відновили білокам'яний ренесансовий портал головного входу, декорований діамантовим рустом, розкрили два продухи пивниць, відновили просте обрамування партерового вікна.

Будинок перебуває в комунальній власності. На партері розташована крамниця «На підсінню».

Кам'яниця № 16, XVII-XIX ст.

Кам'яниця – наріжна, розташована в західній частині північного приринкового кварталу. Вона була єдиною партеровою спорудою на Ринку. Її висота, скоріше за все, зумовлювалася тим, щоби не заслоняти церкву отців Василян, яка до перебудови на початку ХХ ст. була меншою і нижчою. На кадастрі 1854 року вона позначена № 150 з дерев'яною офіщиною під № 149. В советський час кам'яниця мала адресу пл. Леніна, 20. Зведена в XVII ст. з цегли на прямокутному плані. Первісно була партеровою, тридільною, двотрактовою, з триарковим підсінням. Вкривав її високий трисхилий гонтовий дах з двома невеликими люкарнами, що видно на гравюрі 1810 року Жиховича та акварелі Ауера 1830-х років. Ще на початку ХХ ст. кам'яниця мала гонтове покриття. При заміні його на бляшане перед Першою світовою війною дах понизили та влаштували лише одну люкарну. Під час II світової війни кам'яниця втратила другий тракт, який зафіксований на плані Тульє 1914 року. Ця частина кам'яниці також була склеплена: чотири приміщення перекривали хрестові склепіння, а сіни – бочкове з трьома парами люнет.

Пивниці під першим трактом (інші не виявлені) частково перекриті циліндричним склепінням. Підсіння перекриті трьома полями хрестових склепінь і є наймальовничішим зі всіх підсінь жовківських кам'яниць. Підпружні арки декоровані фігурними філюнками. Білокам'яний ренесансовий портал півциркульного головного входу оздоблений діамантовим рустом. Влаштований над ним світлик декорований обрамуванням з прямокутними «вухами».

Наприкінці 1950-х років кам'яницю перебудували на двоярусну, влаштували нижчий дах з шиферною покрівлею, в східному тильному приміщенні

влаштували сходи, розібравши склепіння, чільне західне приміщення розділили на три – згідно з трьома пряслами хрестових склепінь, і розрубали ще одне вікно. У 1996-2001 роках кам'яницю відреставрували, провівши перед тим дослідження (арх. В. Накопало). Було відтворено два партерових вікна в підсінні (замуроване та розрубане на двері), розкриті продухи, відреставровані брами з порталом та дверима, два вікна на західному фасаді, але не надбудований в советський час поверх зберегли. На всіх партерових вікнах влаштували металеві віконниці. Будинок перебуває в комунальній власності.

Втрачені кам'яниці східної частини північних приринкових кварталів, XVII-XX ст.

Східне прясло північного при ринкового кварталу складалося з трьох кам'яниць. На кадастрі 1854 року вони подрібнені відповідно до поділу на власності і позначені багатьма номерами: наріжна східна №№ 106-110 з офіцинами №№ 104, 105 без внутрішнього подвір'я; середня під № 101 з мурованою офіциною та внутрішнім подвір'ям; наріжна західна під № 123-126, 128 та дерев'яною офіциною під № 127. З часом власником кожної стала одна особа, що видно на кадастрі 1872 року, де кожна кам'яниця має свій окремий номер: наріжна східна – 109; середня – 111; наріжна західна – 126. Кам'яниці цього кварталу були збудовані в XVII ст. з цегли на кам'яних фундаментах. Всі базувалися на прямокутних планах і мали тридільні тритракткові планувальні структури. З найдавніших збережених зображень, з початку XX ст., видно, що кам'яниці цього кварталу були поверховими під бляшаними дахами. У XIX ст. дахи були під гонтами, що видно з акварелі Кронбаха 1823 року. Хоча три втрачені кам'яниці різнилися шириною, всі мали п'ять віконних осей. Дві крайні мали триаркові підсіння, середня – двоаркове. Ці кам'яниці, подібно до східного приринкового кварталу, об'єднував декоративний фриз прорізаний стриховими віконцями. Він появився під час ґрунтовних перебудов у XIX ст. При заміні високих гонтових дахів на нижчі бляшані підняли стіни стриху з віконцями, ліквідувавши люкарни. Архітектурний вистрій в стилі історизуючого класицизму походив також з того часу: між'ярусний карниз, віконні обрамування, пілястри. Тоді на східній кам'яниці був влаштований балкон з металевим огороженням на литих кронштейнах. Арки підсінь західної та середньої кам'яниць були декоровані профільованими архівольтами, а пілони всіх арок оздоблювали пілястри, що доходили до між'ярусного карнизу.

Західна кам'яниця була пошкоджена під час Другої світової війни і стояла до 1950-х років. В середині 1950-х ціле східне прясло північного приринкового кварталу розібрали, влаштувавши на його місці травник. Згідно з аналізом архітектурно-археологічних досліджень у 1995 році, дві з трьох втрачених кам'яниць (середня і східна) були зруйновані ще у XVIII ст. до рівня фундаментів і пивниць. Пивниці були перекриті циліндричними склепіннями з

розпалубками. Під підсіннями пивниць не виявлено. Підсіння перекривали прясла хрестових склепінь на підпружних арках. Очевдно, що подібно до склепінь інших підсінь вони мали оздоблення. Партерові приміщення також були склеплені. В. Накопало запропонував проект реконструкції (2000) північних приринкових кварталів у ренесансовому стилі. Згідно з проектом, кам'яниці втраченого кварталу мають високі ренесансові аттикові яруси.

7.2. Житлові будинки на площі Вічевій збудовано у 17 ст. В основному, верхні від побудови і до тепер використовуються як житлові приміщення. На перших поверхах як у минулому, так і тепер здебільшого знаходяться торгові приміщення чи заклади громадського харчування.

7.3. Значення

Забудова, що формує площу Ринок, творить унікальний ренесансовий ансамбль. Кожен архітектурний об'єкт у центральній частині Жовкви має неабияке значення задля збереження принципу "ідеальних міст" - концепції доби Ренесансу. Суть концепції полягала у створенні "збалансованої" планувальної структури міста - кожному архітектурному об'єкту відводилося його певне розміщення відносно інших. До видатних історико - архітектурних ансамблів відносяться Ринкова площа (сучасна площа Вічева) із замком 1594. Планування Жовкви проводилося на основі досконалих пропорцій, секретами якого володіли майстри Ренесансу. В "золотих" пропорціях виконувалося планування як загальної схеми обрису міста, так і кожного його кварталу, парцелей та будинків, аж до малих деталей.

Середньовічна містобудівна традиція протягом багатьох віків виробила досконалий тип міщанського житла, житлових ділянок і кварталів, їх масштаб і пропорції, що знайшло своє найвище вираження в пізнішому розплануванні ренесансних "ідеальних" міст. "Ідеальне" місто Жовква було досконало розплановане, поділене на невеличкі, компактні квартали.

Тому центральна частина міста має неабияке архітектурне історичне значення.

7.4. Збереження будівель історичної житлової забудови потребує подальшого проведення ремонтних і реставраційних робіт:

- покрівля дахів;
- реставрація інтер'єру, облаштування освітлення, охоронної та проти пожежної сигналізації і опалення;
- реставрація і встановлення вікон і дверей;
- реставрація фасадів;
- відтворення втраченого історичного кварталу;
- благоустрій території;

- проектні роботи.

-

7.5. Будівлі історичної житлової забудови на площі Вічевій у місті Жовква є об'єктами історико-архітектурної спадщини, національними архітектурними пам'ятками, які після реставрації стануть основою для розвитку туризму та туристичної інфраструктури у місті.

